

Statsforvalteren i Innlandet

Forvaltningsplan for Kauserudtjernet naturresevat

– Vestre Toten
Høringsutkast 2.05.23

Forsidebilde: Parti av kalkgranskogen ned mot Kauserudtjernet. Dette er en del av verneområdet en etter skjøtselsplanen foreslår skal stå urørt (referanseområde). Foto. Geir Høitomt.

Forvaltningsplaner for verneområder finnes på *Forvaltningsplaner på nett* (Miljødirektoratet): Dette er en utskrift- og lesevennlig versjon av samme plan. Lenke: ([lenke vil bli satt inn her etter godkjenning](#))

Forsidebilde: Parti av kalkgranskogen ned mot Kauserudtjernet. Dette er en del av verneområdet en etter skjøtselsplanen foreslår skal stå urørt (referanseområde). Foto. Geir Høitomt.

Innhold

1. Innledning	5
1.1. Om forvaltningsplanen	5
1.2 Forvaltningsmyndighetens oppgave	7
2. Områdefakta.....	7
2.1 Internasjonale forpliktelser	7
3. Natur	8
3.1 Beskrivelse	8
3.2 Naturtyper	8
3.3 Arter	9
3.4 Rødlistearter	10
3.5 Geologi	11
3.6 Kulturminner	11
3.7 Annen påvirkning	12
3.8 Eierstruktur	13
4. Verneprosess	13
5. Brukshistorikk	14
5.1 Skogbruk – landbruk	14
5.2 Friluftsliv	15
5.3 Jakt	15
5.4 Tilleggsopplysninger.....	15
6. Forvaltning	16
6.1 Skjøtselsplan	16
6.2 Besøksforvaltning	16
6.3 Forvaltningsutfordringer	16
6.3.1 Ferdsel – friluftsliv	16
6.3.2 Skjøtsel	17
Praktisk gjennomføring av skjøtsel.....	17
Bevaringsmål	17
Skjøtselstiltak sammendrag	18
6.4 Naturmangfoldloven	20
6.5 Verneforskrift	21
6.6 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	21
7. Litteratur	27
Vedlegg: bilder av bygg/innretninger og traktorveger i reservatet.	28

1. Innledning

Godkjent av: Statsforvalteren i Innlandet

Oppstartsdato: 7. februar 2023

Planlagt revisjon

Godkjent dato: xx junixx 2023

Høringsdato: april/mai 2023

ephorte saksnummer 2023/181

Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Innlandet
Forvaltningsmyndighetstype	Statsforvalter
Oppsyn	Statens naturoppsyn
Fylker	Innlandet
Kommuner	Vestre Toten
Verneform	naturreservat
Verneplan	Skogvern
Vernet dato	11.02.2022

1.1 Om forvaltningsplanen

Verneformålet med Kauserudtjernet naturreservat er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en svært rik og velutviklet kalkgranskog herunder den truede naturtypen lågurtgrankalkskog, i tillegg til rik lågurtgranskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for svært mange sjeldne, sårbare og truede kalkbarskogsoppper og generelt store bestander med kalkarter.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Noen av naturtypene er delvis kulturbetingede og skjøtselsavhengige. Det er egen verneforskrift for reservatet.

Forvaltningsplanen for Kauserudtjernet naturreservat inngår i prosessen med utarbeidelse av slike planer for de mindre verneområdene (naturreservatene) i Innlandet. Det er ikke tidligere utarbeidet forvaltnings- eller skjøtselsplan for Kauserudtjernet naturreservat. Forvaltningsplaner blir prioritert utarbeidet for verneområder der det er behov for skjøtselstiltak for å fremme verneverdiene, samt der det er flere bruksinteresser som må få en nærmere avklaring av sin virksomhet i verneområdet.

Forvaltningsplaner er viktige for å ivareta verneformål og verneverdier i et langt tidsperspektiv. Hjemmel for å utarbeide en forvaltningsplan for Kauserudtjernet naturreservat finnes i verneforskriften § 10. Etter verneforskriftens § 9 kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formål med vernet. Det ble i august 2020 utarbeidet et foreløpig skjøtselsnotat som var vedlagt verneplanforslaget for Kauserudtjernet. Skjøtselsnotatet er bearbeidet og gjort noe mer utfyllende og er nå en egen skjøtselsplan som er som et vedlegg til denne forvaltningsplanen; Kauserudtjernet naturreservat, Vestre Toten – utkast til skjøtselsplan.

Kistefos 15. mars 2023. Hovedprinsippene i skjøtelsesplanen framgår i kap 6.3.2. i forvaltningsplanen. For tiltakene i detalj, herunder nærmere retningslinjer for skjøtselstiltakene, vises det til skjøtelsesplanen.

Forvaltningsplanen har fokus på naturverdiene i området, trusler mot dem og tiltak som bidrar til å sikre disse verdiene, samt retningslinjer for bruk og forvaltningen av området.

Retningslinjene gir større forutsigbarhet for brukerne for hva som kan forventes tillatt og ikke etter verneforskriften. Forvaltningen av naturreservatet skal kunne gi rom for en bruk av området som ikke går på bekostning av verneformålet på kort og lang sikt, og samtidig holder seg innenfor verneforskriften. Målsettingen med forvaltningsplanen blir derfor å gi konkrete retningslinjer for en bruk som holder seg innenfor disse rammene. Forvaltningsplanen inneholder konkrete bevaringsmål som gjør det mulig å evaluere forvaltningen av reservatet, herunder effekten av eventuelle tiltak.

Det er behov for ulike skjøtselstiltak på storparten av arealene i Kauserudtjernet naturreservat. Reservatet er delt inn i ulike skjøtselsoner, tiltakene og prioriteringene mellom dem vil være ulike.

Forvaltningsmyndighet for verneområdet er Statsforvalteren i Innlandet, som også er ansvarlig for utarbeidningen av forvaltningsplanen. Planen var på høring i april/mai 2023. Statsforvalteren vil egen godkjenne forvaltningsplanen. Det kan bli gjort enkelte justeringer etter høring, i tråd med noen relevante høringsinnspill. Planen er også tilpasset nasjonal mal for nettbaserte forvaltningsplaner, og vil bli publisert på nett etter den er vedtatt. Ansvarlig saksbehandlere for planutkastet er Harald Klæbo/Kolbjørn Hoff, med Vebjørn Knarrum som ansvarlig leder. Skjøtelsesplanen (vedlegg) er utarbeidet av Kistefos Skogtjenester v/Geir Høitomt.

Lillehammer, mai 2023.

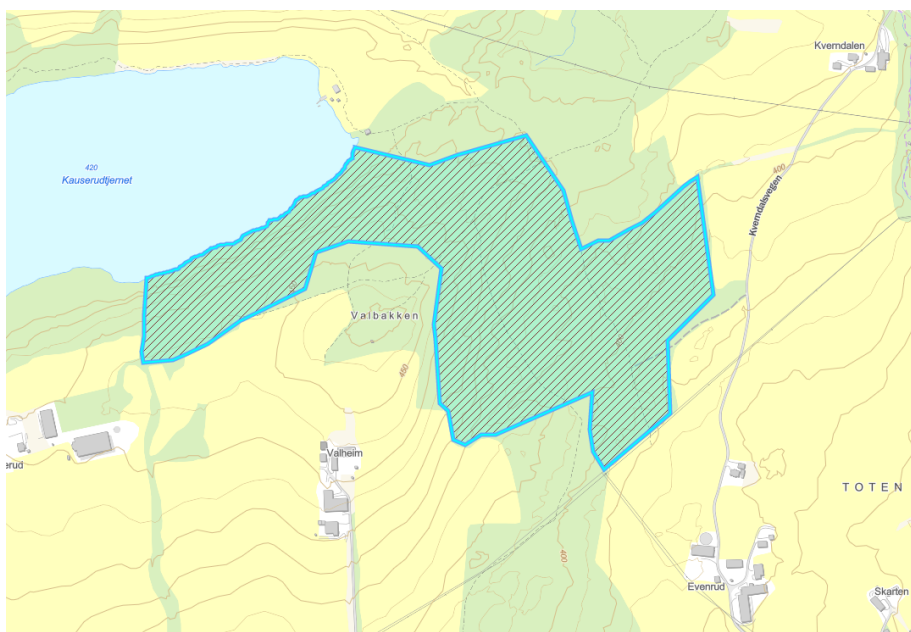

Fig 1. Kauserudtjern naturreservat – ligger ved Kauserudtjern som er en kalksjø i Vestre Toten kommune

1.2 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Forvaltningsmyndigheten (her: Statsforvalteren i Innlandet) har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Forvaltningsansvaret innebærer utøving av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten, samt skjøtsel, registrering og dokumentasjon av naturverdier.

Fylkeskommunen er myndighet etter Lov om kulturminner. Tiltak i forbindelse med kulturminner i naturreservatet må derfor må avklares med Innlandet Fylkeskommune.

Oppsyn i verneområdet gjennomføres av Statens Naturoppsyn (SNO) på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. Oppsynet kontrollerer at vernebestemmelsene overholdes og gjennomfører naturfaglige registreringer. Oppsynsomfanget er imidlertid begrenset innenfor de tildelte rammer. Det er et mål at det blir utført oppsyn regelmessig, og ved behov for oppfølging og kontroll av gitte dispensasjoner med vilkår som er gitt innenfor verneområdet. SNO har også som oppgave å etterse/vurdere status på bevaringsmålene som er satt for reservatet.

2. Område fakta

Kauserudtjernet (BN00013030)

Landareal (daa) 209

Sjøareal (daa) Nei

IUCN-status IUCN_IA

Ramsar-status

Emerald-status

2.1 Internasjonale forpliktelser

IUCN-tekst

IUCN (den internasjonale naturvernunionen) deler verneområder inn i ulike kategorier. Kauserudtjernet naturreservat tilsvare IUCN-kategori 1A (Strict Nature Reserve) som har definisjonen:

"Land- eller sjøareal som inneholder særegne (ev. enestående eller unike) eller representative økosystemer, geologiske eller fysiologiske forhold og/eller arter, skal være tilgjengelige hovedsakelig for vitenskapelig forskning og/eller miljøovervåking."

Bernkonvensjonen-tekst

Emerald Network er et nettverk av viktige områder for biologisk mangfold i Europa, under

Bernkonvensjonen. Områdene i Emerald Network skal sikre overlevelsen av truede arter og naturtyper i et europeisk perspektiv.

3. Natur

3.1 Beskrivelse

Kauserudtjernet naturreservat ligger i østre del av Vestre Toten kommune og ligger i sørboreal vegetasjonssone. Berggrunnen består av kalkstein, skifer og mergelstein som gir grunnlag for de svært rike vegetasjonstypene i området. Jordsmonnet er grunt.

Kauserudtjernet naturreservat består av en markert kalkryggrygg (ØV) på sørøstsida av Kauserudtjernet. Kalkryggen er mest markert i den bratte lia ned mot tjernet, hvor eksponerte kalkstriper løper nedover i lia. Også langs tjernet opptrer eksponert kalkstein. Videre mot sørøst forekommer grunnlendte partier på kalkstein, og spredt forekomst av partier med kalk i dagen.

Formålet med vernet er å bevare et område som representerer bestemte typer natur i form av en svært rik og velutviklet kalkgranskog i tillegg til andre sjeldne og truede naturtyper som urterik kalkfuruskog, kalktørreng, lågurtgranskog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for svært mange sjeldne, sårbare og truede kalkbarskogsopper og generelt store bestander med kalkarter.

Det er særlig området sørøst for tjernet som scorer høyt på en betydelig ansamling av rødlistede kalkbarskogsopper (14 rødlistearter registrert så langt, hvorav fire truede). Kauserudtjernet framtrer sammen med Eriksrudtjernet som den rikeste for dette elementet på Vestre Toten, og disse to vurderes som de rikeste og mest velutviklede kalkgranskogene i kommunen. Lokaliteten sørøst for Kauserudtjernet skiller seg fra de andre, rikeste kalkgranskogene i området ved å ha dominans av eldre, lite påvirket skog, og framtrer således som et viktig referanseområde. Samlet sett vurderes derfor lokaliteten til en klar A-verdi. Lokaliteten må også sees i sammenheng med den tilliggende, velutviklede kalksjøen (kransalgesjøen) Kauserudtjernet (utvalgt naturtype, A-verdi).

Det andre delen av reservatet som må trekkes fram er området som ligger nord øst for selve høgda Valbakken. Lokaliteten inneholder elementer (mosaikker) med den truede skogtypen kalkgranskog, men typen opptrer her i en fattig utforming, på grensen mot rik lågurtgranskog, og innslaget av rødlistede kalkbarskogsopper er også betydelig mindre her enn i nærliggende kalkgranskoger (5 rødlistearter, én truet). Hogstpåvirkningen er også relativt stor. Samlet sett gis lokaliteten på denne bakgrunn en B-verdi (på grensen til A-verdi, pga. forekomst av truet art). Lokaliteten vurderes i virkeligheten å huse >10 rødlistede sopper. Skogen er av noe vekslende alder, men det meste er ensaldret skog av hogstklasse 4 (trolig ca 50 år gammel). Denne delen av reservatet, samt de øvrige arealer som ligger imellom de to beskrevne delområdene i reservatet, vil i framtiden ha et stort potensial for å fremme rødlistede naturtyper og bedre vilkårene for flere rødlistearter gjennom riktig skjøtsel.

Kalkgranskog vurderes å ha et stort udekket vernebehov i Innlandet som helhet, og Kauserudtjernet naturreservat bidrar med høy mangeloppfyllelse for den truede naturtypen kalkgranskog. Reservatet har en av de to rikeste og mest velutviklede kalkgranskogene (sammen med Eriksrudtjernet naturreservat) på Vestre Toten.

Brukerinteressene i området er knyttet til friluftsliv/rekreasjon. Det går merkede stier gjennom området. Et mye besøkt punkt er toppen av Valheim der det ligger et meget interessant kulturminne *) Dette ligger utenfor verneområdet, men stier går igjennom reservatet dersom en f eks kommer fra Sillungen/Stenberg eller fra Granvang/Hørsrud.

Det er merkede stier som går igjennom område som er en del av det lokale stinettet som vedlikeholdes av Ihle Turlag.

*) Kulturminnet er en Vete, dvs en oppmurt varslingsplass der en brant store varder for å varsle nabobygdene om ufred/andre viktige hendelser etc

3.2 Naturtyper beskrivelse

Området ligger i sørboreal vegetasjonssone. Her følger en kort beskrivelse av de viktigste skogtypene for biologisk mangfold i reservatet.

I reservatet finnes i hovedsak naturtypene *moserik kalkgranskog* og *rik lågurtgranskog*. Disse hovedtypene har en annen naturtypeinndeling etter NiN-systemet. Se for øvrig Brandrud, T. E og Dima, B. 2018, og skjøtselsplanen for mer inngående beskrivelse av naturtyper i reservatet.

3.3 Arter beskrivelse

De største verdiene knyttet til biologisk mangfold i Kauserudtjernet naturreservat er innslaget av jordboende kalkbarskogsopper. Disse kan betegnes som mer eller mindre habitat-spesifikke arter, dvs. det er arter som er helt eller nesten helt knyttet til et bestemt habitat, i dette tilfellet til kalkbarskog. Det er foreløpig foretatt få kartlegginger her, men basert på habitat-kvalitetene, så er det rimelig å anta at området kan huse de fleste kalkskogsoppene som er kjent fra Toten fra tidligere.

Som på de fleste moserike utformingene av kalkgranskog på indre Østlandet, er karplantefloraen også her nesten fraværende, og med lite kalkarter.

Av andre artsgrupper er det ikke foretatt systematiske registreringer.

Figur 2. Moserik kalkgranskog Moserik kalkgranskog i - Kauserudtjernet naturreservat. Foto: (B. Dima).

Figur 3. Kalkbarskog Kauserudtjernet naturreservat. Foto:

3.4 Røddlistearter – beskrivelse

Lokaliteten inneholder større arealer med den truede skogtypen kalkgranskog, og scorer høyt på en betydelig ansamling av rødlistede kalkbarskogsopper (16 rødlistearter registrert så langt, hvorav syv truede; lokaliteten huser trolig i virkeligheten over 25 rødlistede kalkbarskogsopper).

Det er registrert hele 14 rødlistede kalksopper her (tabell 1). Av disse er fem truede arter (hvorav én sterkt truet; kalksteinslørsopp *C. caesiocinctus*). Av de 14 kan 13 regnes som habitat-spesifikke kalkbarskogsarter, 14 rødlistearter er høye tall for grundige registreringer kun i et år, og det antas at reservatet i virkeligheten huser over 30 rødlistede kalkbarskogsopper, hvorav over 10 er truede. Skogen ved Kauserudtjernet framstår sammen med Eriksrudtjernet naturreservat som den rikeste kjerne-lokaliteten for kalkbarskogsopper på Vestre Toten (Brandrud & Dima 2018).

Deler av kalkbarskogen i reservatet er relativt ung og ensaldret, trolig mye plantet gran som nå er i hogstklasse 4 (anslagsvis 40-50 år gammel). Skogen og har trolig vært gjenstand for nokså omfattende, åpen hogst tidligere. Erfaringen fra noen liknende, rike, unge kalkgranskoger på Hadeland tilsier at det hvis habitat-kvaliteten er svært gode (moserik utforming, grunnlendt kalkstein), kan de skje en betydelig og gradvis re-etablering av kalksopper når skogen når (30-) 40 års alder. Basert på disse erfaringene, kan man regne med at populasjonene av kalksopper i skogen ved Kauserudtjernet er økende.

Xxx bilde skogtype xxxx

Figur 3. Kalkrik granskog – Kauserudtjernet naturreservat.

Tabell 1. Artsfunn for artsgruppe sopper i Kauserudtjernet naturreservat (Brandrud & Dima 2018). For andre artsgrupper er det ikke foretatt systematiske undersøkelser.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistestatus
Lammesopp	<i>Albatrellus citrinus</i>	VU
Grangråkjuke	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	NT
Kuslørsopp	<i>Cortinarius bovinus</i>	NT
Kopperrød slørsopp	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	NT
Barstrøslørsopp	<i>Cortinarius subfraudulosus</i>	NT
Sotbelteslørsopp	<i>Cortinarius fuscoperonatus</i>	VU
Stor bananslørsopp	<i>Cortinarius mussivus</i>	NT
Børstebrunpigg	<i>Hydnellum mirabile</i>	VU
Fiolkorallsopp	<i>Ramaria fennica</i>	EN
Dyster korallsopp	<i>Ramaria karstenii</i>	VU
Taigarødtuppsopp	<i>Ramaria rubrievanesens</i>	VU
Brunttuppkorallsopp	<i>Ramaria rufescens</i>	VU
Kyllingkorallsopp	<i>Ramaria subtilis</i>	NT
Vrangstorpigg	<i>Sarcodon lundellii</i>	NT
Kalkfurustorpigg	<i>Sarcodon pseudoglaucopus</i>	VU
Oransjemusserong	<i>Tricholoma aurantium</i>	NT

3.5 Geologi beskrivelse

Lokaliteten er i et område med Ø-V-gående kalkrygger fra ordovicium. En kalkrygg går på sør-siden av Kauserudtjernet. Den nordvendte delen av denne er skogkledt og utgjør mye av reservatet. Det er stedvis bratte skråninger og kalksvaberg/ kalkblokker i dagen, inkludert et par små tverrgående sprekkedaler. Mot sør er arealene på ryggen oppdyrket.

3.6 Kulturminner – beskrivelse

Det er ikke registrert kulturminner i det vernede området.

3.7 Annen påvirkning

De største bruksinteressene i området er knyttet til friluftsliv og ferdsel. Det er både merkede og umerkede stier i reservatet. De merkede stiene er knyttet til Ihle Turlags stinett på Toten. Se kap «Friluftsliv». Det er ikke beitedyr i reservatet i dag, men det har kommet ønsker fra grunneiere om dette.

Det er en demning i tjernets østende dvs i naturreservatet. Demningen er med på å holde vannstanden i tjernet stabil, noe som er viktig for livsvilkårene for kransealgene i tjernet. Det er viktig at demningen vedlikeholdes jf pkt 6.6, vedlikehold av eksisterende anlegg.

Det går en kraftlinje/kraftgate som grenser til verneområdet i sør.

Fremmede arter

Det er pr. nå ikke gjort konkrete funn av fremmede arter i reservatet. Det er et klart mål å holde området fritt for fremmede arter, og bl.a rødhyll må bekjempes aktivt.

Rødhyll er en fremmed art som generelt under spredning, og vurderes å ha svært høy risiko. Den slår seg opp i hogstfelt og skogkanter, og er et problem i beiter og hamnehager fordi den

ikke beites, og den bør bekjempes ved å rykkes opp/graves opp. Grovere kratt bør kappes og påføres Round-up på stubbeflater - arten ser ut til å tåle ringbarking.

Det er mye *spansk kjørvell* inne på Stenberg/museet sitt område. Dette blir 2-3 km unna. Den svartelistede arten har spredd seg mye utover langs vegene mot Lena/Gjøvik/Bøverbru, jordekanter og åpne områder synes spesielt utsatt. Viktig å legge opp til en skjøtsel som ikke fører til at denne sprer seg inn i skogsområdene, og inn i reservatet.

Forvaltningen har bare ressurser til å bekjempe fremmede arter som spansk kjørvell i verneområdene. Generelt er det viktig å først begynne å fjerne planten i ytterkantene av utbredelsesområdene, dvs i spredningsområdene.

3.8 Eierstruktur

Det er to grunneiere i reservatet;

Ole J. Evenrud bnr/brn 56/1

Mette Valheim gnr/brn 55/2

4. Verneprosess

I forbindelse med St. meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur* ble det bebudet en verneplan for urskogspregete barskogområder. Miljøverndepartementet opprettet ved årsskiftet 1986/87 et barskogutvalg med medlemmer fra miljøvern- og skogbruksmyndighetene. Barskogutvalget la høsten 1988 fram forslag til retningslinjer for barskogvern i Norge.

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Stortingsmeldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en slik opptrapping av skogvernet, bl.a. at et utvidet vern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport utgitt av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) og Skogforsk, *Evalueringen av skogvernet i Norge* (2002, 2016) Dette arbeidet har resultert i utarbeidelse av regionale verneplaner, og opprettelse av en lang rekke barskogsreservater i Norge. Videreføring av skogvernet i Norge har fra ca. 2003 i hovedsak foregått gjennom frivillig vern, det vil si prosesser der grunneiere og myndigheter inngår frivillige avtaler om vern av enkeltområder.

Det naturfaglige grunnlaget for verne vurderinger og forslag om vern av skogen ved Kauserudtjernet er notat utarbeidet av Biofokus v/Tor Erik Brandrud og B. Dima 2018; Naturverdier for lokalitet Kauserudtjernet, registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog Oppland 2017. Hovedkonklusjonen fra disse registreringene var at området har regionale til nasjonale verneverdier.

Etter å ha hatt dialog med Statsforvalteren i møter og befaringer i 2019 ble det i august 2019 oversendt et tilbud om frivillig vern av skog fra to av grunneierne av skogen ved Kauserudtjernet.

Kauserudtjernet naturreservat ble opprettet ved kgl.res. 11. februar 2022 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, fremmet av Klima- og miljødepartementet.

5. Brukshistorikk

5.1 Skogbruk - landbruk

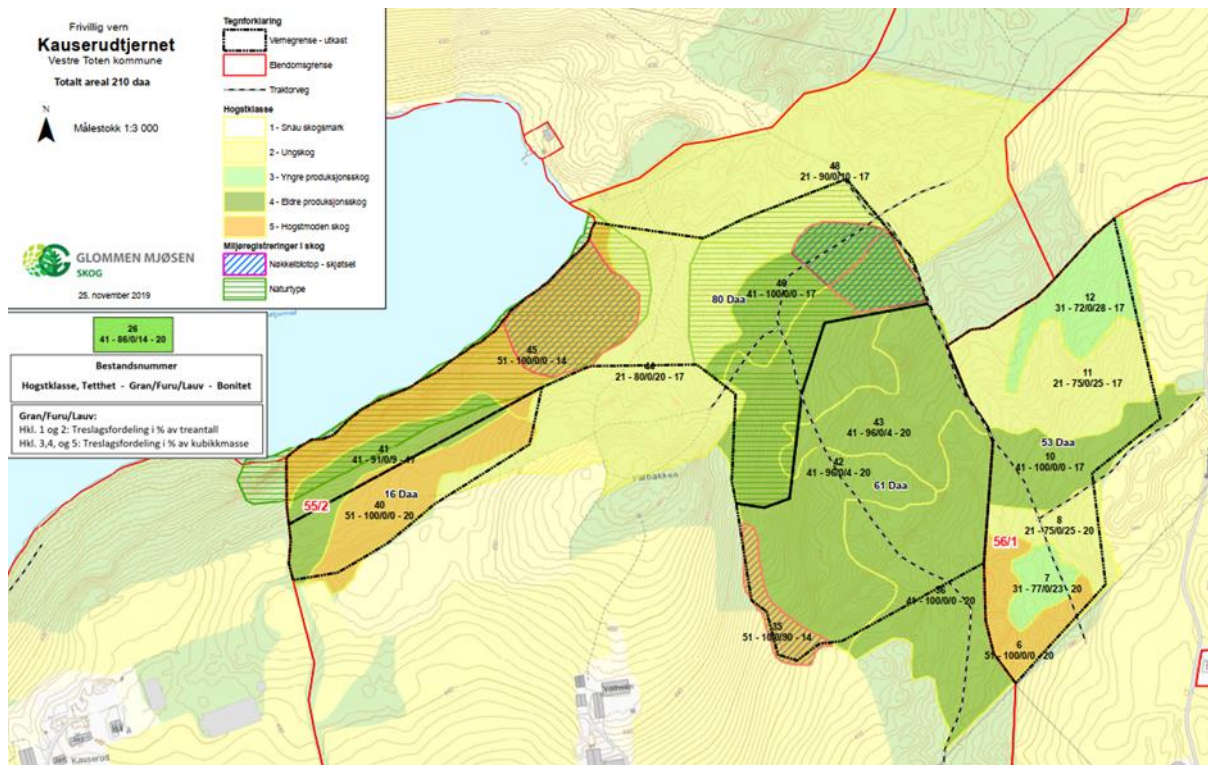
Det er begrensede opplysninger en har om tidligere bruk av skogen ved Kauserudtjernet. Slik skogbildet framstår i dag, gir et visst grunnlag for fortolkninger av historisk bruk.

Kauserudtjernet naturreservat ligger i et større område med lang historikk med jordbruk, der flere større og mindre gardsbruk omgir dagens verneområde. Betydelige arealer i skog ble tidligere i stor utstrekning brukt til utmarksbeite, samt allsidig ressursutnytting i form av forsanking og uttak av ved. Beiteskog er skog som er beitet av husdyr i en slik grad at vegetasjonen har et tydelig beitepreg, men ikke så mye at marka kan karakteriseres som semi-naturlig *). Beiteskogene hadde derfor et åpent skogbilde med innslag av beitepreget vegetasjon. Flybilde fra 1949 (figur 4 i vedlagte skjøtelsesplan) viser et slikt åpent skogbilde omgitt av åkermark og engarealer, og skogen synes å ha et markert innslag av større og mindre lysninger og glenner. Beliggenheten og flybilde fra 1949 indikerer derfor at store deler av nåværende naturreservat på det tidspunktet hadde karakter av beiteskog.

Det er pr. nå ikke registrert kulturminner innenfor verneområdet. Dette utelukker ikke at slike finnes. Kulturminner f eks rydningsrøyser, som er fra før 1537 vil være automatisk fredet.

De større ensartede partiene med eldre produksjonsskog i hogstklasse IV forteller at det trolig har vært flatehogster her på 1960-70-tallet. Eldre skog forekommer stedvis. Flyfoto fra 1949 og 1964 (se skjøtelsesplanen jf vedlegg) forteller mye om skogbildet i tidligere tider.

**) semi-naturlige naturtyper, altså de naturtypene som er formet gjennom langvarig skjøtsel.*

Figur 4. Aldersfordeling (hogstklasser) på skogen i Kauserudtjernet NR.

5.2 Friluftsliv

Skogen ved Kauserudtjernet inngår i et større friluftsområde i skog- og kulturlandskapet mellom tettstedene Raufoss, Bøverbru, Reinsvoll, Lena og Kapp. Stiene i reservatet er en del av et nett av merkede turstier i regi av Ihle Turlag. Flere merkede stier går gjennom reservatet.

Utgangspunktet for ferdsel kan være Sillongen hotell fra nord, sørfra om Evenrud og Valheim, østrfra Granvang/Hørsrud og langs med Kauserudtjernet, Alle disse stiene er merket av Ihle turlag. Det kjøres ikke opp skiløype i verneområdet. Nærmeste oppkjørte skiløype er fra Sillongen og over Stenberg og videre fra Stenberg til Lena og nordover.

5.3 Jakt og fiske

Kauserudtjernet NR er et forholdsvis lite område, men inngår i et større område der det drives jakt på rådyr og elg og noe småviltjakt.

Det selges fiskekort for 6 små vatn på Ihle, der Kauserudtjernet er et av vatnene. Ved Fiskearter som er oppgitt er ørret, gjedde, abbor, og karpfisk.

6. Forvaltning

6.1 Skjøtselsplan

Det er utarbeidet et forslag til skjøtselsplan for Kauserudtjernet naturreservat som er godkjent som høringsdokument av Statsforvalteren i Innlandet i 15. mars. 2023. *Skjøtselsplan for Kauserudtjernet naturreservat. Kistefos, Geir Høitomt 2023. 13 s.* Denne planen ligger som vedlegg til forvaltningsplanen. Her er det en mer inngående beskrivelse av naturtypene i reservatet, med anbefalte skjøtselstiltak for å fremme verneverdiene. Skjøtselsplanen er også på høring.

6.2 Besøksforvaltning

Kauserudtjernet er et forholdsvis lite naturreservat, men med betydning for lokalt friluftsliv på Ihle/Vestre Toten. Det er ikke behov for egen besøksstrategi utover de retningslinjer for friluftsliv og bruk av området som framgår av denne forvaltningsplanen. Pr. i dag er det ingen informasjonsplakater for reservatet. Vi foreslår at det plasseres ei informasjonstavle ved det sentrale stikrysset midt i verneområdet, der en går opp til kulturminnet på utsynspunktet på Valheim (464 moh). I tillegg må det settes opp informasjonsplakater ved de viktigste innfallsportene for reservatet, jf fig 5 og se pkt 6.6, retningslinjer friluftsliv.

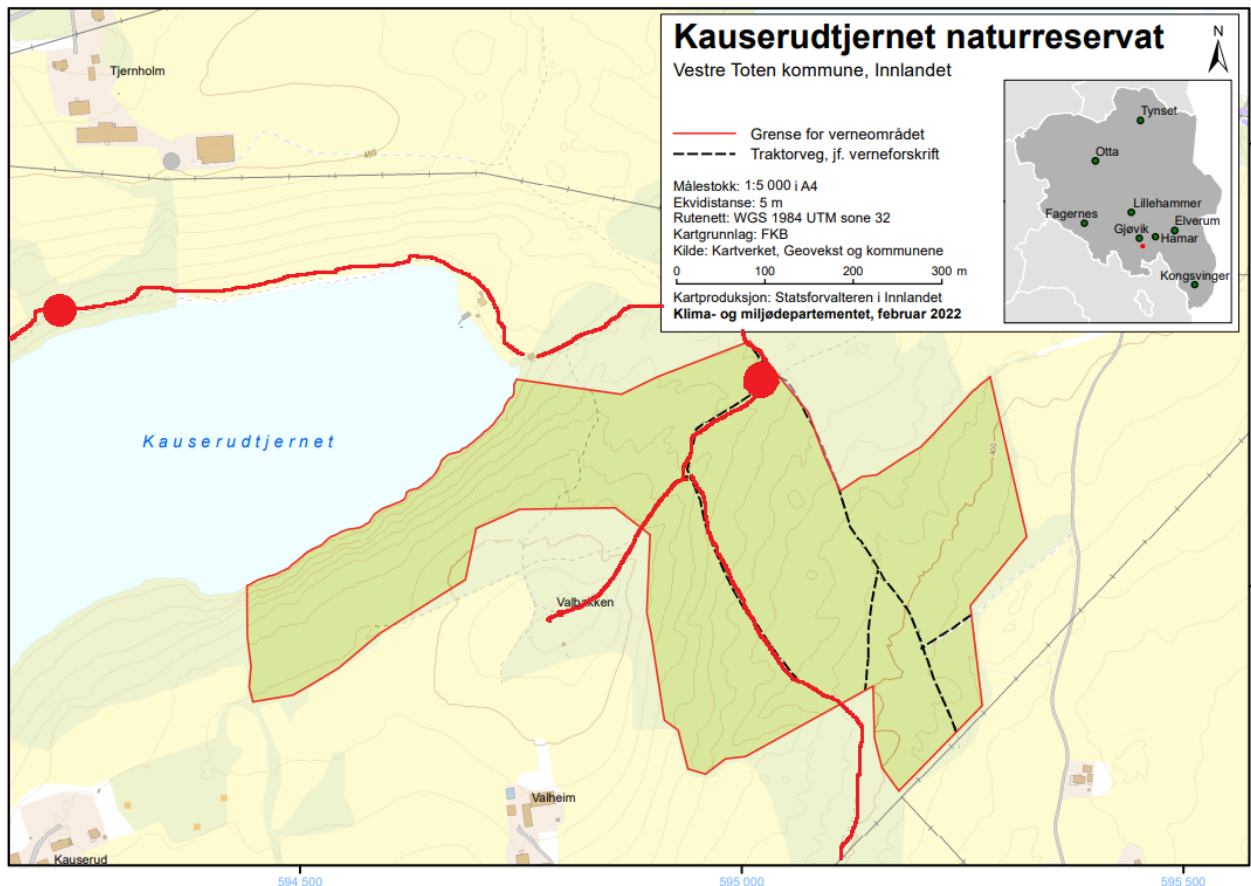
6.3 Forvaltningsutfordringer

6.3.1 Ferdsel/friluftsliv

I forhold til andre bruksinteresser, som i hovedsak er knyttet til ferdsel og friluftsliv, ansees brukerkonfliktgraden i verneområdet som lav. Dagens bruk av området regnes som i liten grad være i konflikt eller være en trussel mot verneformålet. Innenfor visse rammer anses ferdsel som en fordel langs stiene i området av hensyn til kalkbarskogsoppene. Det vil likevel være nødvendig at de aktiviteter som er søknadspliktige etter vernebestemmelsene blir gitt

Xxxx Bilde fra Kauserudtjernet NR xxxx

som formelle tillatelser og på nødvendige vilkår, slik at det er fastlagt klare rammer for disse aktivitetene og at det er under forvaltningens kontroll. Det tilligger et ansvar på forvaltningsmyndigheten, ev. i samarbeid med kommunen å ta kontakt med relevante aktører med mål om å få gitt de nødvendige tillatelser med relevante vilkår.

Figur 5. Vernekart som viser stier og traktorveger i Kauserudtjernet naturreservat. Traktorveiene, samt de stiene markert med rødt, er de Statsforvalteren foreslår er hovedstier/traktorveger. Det er på disse strekningene vi foreslår at det uten videre er tillatt med ridning og sykling jf verneforskriftens § 5 b, se retningslinjene. Det er også på disse stiene/traktorvegene vi ser det som mest aktuelt å kunne gi en flerårig dispensasjon til rydding av vindfall. De rødmerkede stiene er merkede stier som en del av Ihle turlag sine merkede stier i området.

● Rød punkter angir der det foreslås at det settes opp informasjonstavler om verneverdiene i verneområdet.

6.3.2 Skjøtsel

De store forvaltningsutfordringene, men også mulighetene i Kauserudtjernet naturreservat ligger i å ivareta og videreutvikle/fremme verneverdiene i skogen gjennom ulike skjøtselstiltak. Det forutsettes at det blir tilgjengelige ressurser for å gjennomføre vedvarende skjøtsel etter vedtatt skjøtelsplan. Det vises til skjøtelsplanen for detaljerte retningslinjer (Kistefos/Geir Høitomt 15. mars 2023) – hele reservatet er delt inn i 8 skjøtselsoner til foreslåtte tiltak er forskjellige (fig 6).

Praktisk gjennomføring av skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten og den han bestemmer fastsetter hvilke skjøtselstiltak som skal

gjennomføres det enkelte år. Skjøtselen utføres evt. ledes av personell med kunnskap og erfaring med skjøtsel av verneområder. Det er likevel åpnet for at dette kan gjennomføres som et samarbeid mellom kvalifisert personell og grunneierne, dersom grunneierne ønsker å være med å bidra (jf nml § 47). Grunneiernes arbeidsinnsats godtgjøres etter nærmere avtale etter gjeldende skogtariff. På samme måte som selve skjøtselen, avhenger godtgjøring av tilgjengelige statlige midler for skjøtsel i verneområdet.

Bevaringsmål

Målsettingen er å reetablere et skogbilde med varierende tetthet, økt sjiktning, høy stabilitet med beiteskogpreg (skjøtselssonene 1-7, for sone 8 se spesifikk omtale).

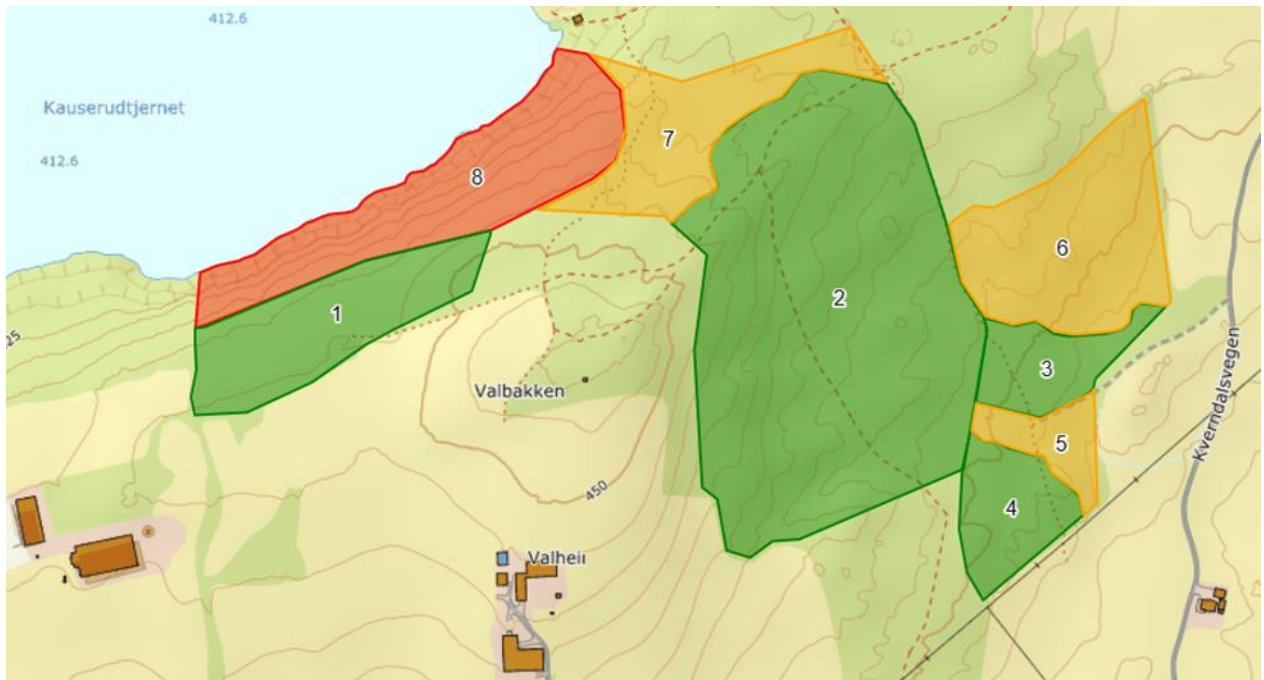
Skjøtselstiltak – sammendrag

Her følger en sammenfatning av de ulike skjøtselstiltakene:

Kauserudtjernet naturreservat er inndelt i 8 soner (fig 6) med tilhørende beskrivelse av foreslått skjøtsel. Avgrensing av sonene bygger delvis på bestandskartet som er gjengitt i figur 6.

I de eldre bestandene, dominert av hogstklasse 4 og 5 (del område 1, 2, 3, 4) skal det gjennomføres flekkvis gjennomhogst og tynning. Målsettingen er et mer åpent og sjiktet skogbilde, der bl.a. eksisterende lysninger/glenner utvides og en gjenskaper nye. Det skal vektlegges å oppnå stabilitet i fremtidig bestand. Stormsterke trær skal derfor spares, f. eks. furu og selje. Uttaksgraden må vurderes fortløpende i drifta, og tiltak påregnes gjennomført i flere omganger. Drift gjennomføres på frossen eller snødekt mark. Hogst og rydding på grunnlendte kalkrygger, sva og skråninger skal planlegges særskilt. Topp, kvist og annet hogstavfall kjøres ut av verneområdet, eller brennes på utvalgte steder. Eventuelle brannplasser vurderes på barmark, og skal ikke legges på grunnlendte områder. Beiting av delområdet er ønskelig. Lett storfe/ungdyr, hest eller sau er foretrukne beitedyr. Det benyttes motormanuell hogst med lett utkjøringsutstyr. Eksisterende kjørespor benyttes i størst mulig grad.

I bestandene med ungskog, dominert av hogstklasse 2 (delområdene 6, 7, 8, 9 og 10) skal det gjennomføres avstandsregulering hvor fristilling av stormsterke framtidstrær (alle treslag) prioriteres. Det skal legges til rette for et skogbilde med varierende tetthet, og det vektlegges stabilitet i fremtidig bestand. Målsettingen er et mer åpent og sjiktet skogbilde, der bl.a. eksisterende lysninger/glenner utvides. Også her er det ønskelig med beitedyr i likhet med de eldre bestandene. Topp, kvist og annet hogstavfall kjøres ut av verneområdet, eller brennes på utvalgte steder. Hogst og rydding på grunnlendte kalkrygger, sva og skråninger skal planlegges særskilt.

Figur 6. Kauserudtjernet naturreservat er delt inn i 8 skjøtselssoner, se tekst for forklaring av det aktuelle tiltakene i hver sone. For detaljer, se skjøtelsesplanen.

I delområde 8 består skogen av mosaikker av kalkgranskog og rik lågurtgranskog. Kalkgranskogen opptrer langs kalkryggen der kalkberget, inkludert flere store, løse kalkblokker går i dagen. Det legges opp til ingen skjøtsel. Lokaliteten settes av som referanseområde for fri utvikling.

Figur 7. Fra skjøtssone 2 - bildet viser tett og trolig plantet granskog som er foreslått skjøttet gjennom en svært forsiktig tynningshogst (Foto: Geir Høitomt).

6.4 Naturmangfoldloven

De miljømessige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 – 12 skal legges til grunn ved utøvelse av offentlig myndighet, jf § 7 i. Nedenfor følger våre følgende vurderinger av disse ved utarbeidelsen av forvaltningsplanen:

§ 8 om kunnskapsgrunnlaget

Ved utarbeidelsen av forvaltningsplanen er det benyttet eksisterende kunnskap om de naturfaglige kvalitetene (dyreliv/skogstruktur/vegetasjon/planteliv) i området. Rapporter fra planprosessene for vern av barskog i Øst-Norge har vært sentrale i dette, jfr kapittel 4. Dette er supplert med registreringer og erfaringer som konsulenter med tjenestekjøpsavtale har gjort gjennom flere år. Generell biologisk kunnskap om sårbarhet, funksjonsområder og kunnskap om skjøtelsbehov for aktuelle naturtyper og arter er også benyttet for forvaltningsstrategiene og tiltakene som det legges opp til i planen. Referanser til grunnlagsdokumentene som er benyttet er lagt ved bakerst i planen. Statsforvalteren anser at kravet i § 8 om at saksbehandlingen skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap er oppfylt. Det er likevel nødvendig med ytterligere undersøkelser for å få en fullgod oversikt over artsmangfoldet i reservatet, samt for å vurdere effekten av de ulike skjøtstiltakene i et lengre perspektiv.

§ 9 om føre-var-prinsippet.

Bevaringsmål og tiltak for å oppfylle disse er utarbeidet på grunnlag av kunnskapen om verneverdiene og truslene mot dem. Vi mener derfor at konsekvensene av forvaltnings- og skjøtstiltakene i forhold til naturmangfoldet er godt kjent. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig i denne saken, slik at det er liten fare for at tiltakene vil ha ukjente konsekvenser for verneverdiene. Ved behandling av konkrete dispensasjonssaker vil føre-var-

prinsippet tillegges vekt dersom kunnskapsgrunnlaget er dårlig og verneverdier kan reduseres. Det er likevel ønskelig med systematiske undersøkelser av andre artsgrupper i reservatet.

§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Utformingen av tiltakene som foreslås i planen vil ha positiv betydning for verneverdiene og økosystemet i området. Tiltakene vil også ha positiv betydning for naturmangfoldet i en større sammenheng, ved at en god forvaltning av Kauserudtjernet naturreservat bidrar til å sikre arter og naturtyper av regional og nasjonal verdi.

§ 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Forvaltnings- og skjøtselstiltakene skal gjøres for å hindre miljøforringelse. Vi legger opp til at dette dekkes gjennom årlige statlige midler til forvaltningstiltak.

§ 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

I kapittel 6.3.2 har vi angitt de ulike soner med tilhørende skjøtselstiltak, der metoden for skjøtsel er nærmere beskrevet. Dette er innrettet for å nå bevaringsmålene og sikre verneverdiene i naturreservatet. Det er avgjørende at kvalifisert personell med erfaring fra skjøtsel i verneområder utfører skjøtselen med bakgrunn i en bestilling fra Statsforvalteren. Dette kan gjøres i samarbeid med grunneierne, dersom de ønsker å delta, etter nærmere avtale. Bevaringsmålene vurderes bl.a. av Statens naturoppsyn.

6.5 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2022-02-11-222?q=Kauserudtjernet>

Verneforskriften gir den juridiske rammen for hva som er tillat og ikke i verneområdet. Verneforskriften er også lagt ved i sin helhet med høringsdokumentet.

6.6 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Her gis utfyllende retningslinjer for hvordan vernebestemmelsene for reservatet skal forstås og praktiseres. De gir føringer for forvaltningen og dispensasjonspraksis i verneområdet, og vil også innebære en forventningsavklaring ovenfor brukere og interessegrupper mht hvilke forhold som kan påregnes tillatelse og ikke.

Bygg og anlegg § 3 c

Etter vernebestemmelsens § 3c er oppføring av bygninger, anlegg, varige og midlertidige innretninger mv forbudt i reservatet (opplistingen er ikke uttømmende).

Eksisterende klopper/broer kan vedlikeholdes uten søknad (§ 4 g). Etablering av nye klopper er søknadspliktig og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Behovet for en klopp vil bli forholdsvis strengt vurdert, da utgangspunktet er at en ønsker enkel tilrettelegging for friluftslivet i verneområdet. Se retningslinjer under *vedlikehold av eksisterende anlegg*.

Vegetasjon § 3 a, § 9, § 7 g,

Etter vernebestemmelsens § 3 a er vegetasjon, herunder levende og døde trær og busker vernet mot skade og ødeleggelse. Det vil likevel være et nødvendig tiltak å foreta fjerning av trær og tynning som en del av skjøtselen for å oppnå ønsket naturtilstand i verneområdet for å fremme verneverdiene, jf retningslinjer om skjøtsel etter § 9 (jf nml § 47), og Skjøtelsplan for Kauserudtjernet naturreservat.

Som følge av skjøtselstiltakene blir det en del virke som tas ut av verneområdet. Statsforvalteren avklarer med grunneierne om hva som gjøres med dette. Det er kommet klare ønsker fra grunneierne om å få virket som er tatt ut på sin grunn til eget bruk. Dette vil Statsforvalteren etterkomme.

Når det gjelder uttak av trær som skygger ut dyrkamark kvister og trær som henger inn over og skygger ut innmarka i kantsonen reservat/dyrkamark, kan dette etter søknad bli fjernet i reservatet. Det vil ikke være anledning til å lage en generell «buffersone» med hogst av trær mot innmark.

Mobile jakttårn § 4 d

Unntaket ikke hjemler nødvendig motorferdsel til oppføring/nedtaking.

Bålbrenning § 4, e)

Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er tillatt i reservatet. Dette betyr at å knekke greiner fra trær, ta brennbart virke fra stående trær eller bruke grovt virke som ligger på bakken ikke er tillatt. Det er ingen naturlig bålplass i reservatet. Mange raster oppe på Valhaug (464 moh), ved kulturminnet (veten, utenfor reservatet).

For all bålbrenning, gjelder lokale bestemmelser/forskrifter som kommunen har fastsatt for å gjøre opp åpen ild i utmark.

Vedlikehold av eksisterende anlegg. § 4 g, 7 i, l

Etter § 4 g kan vedlikehold anlegg skje uten videre etter disse retningslinjene.

Dette omfatter traktorveger, demning ved utløpet ved Kauserdutjernet, klopper, bruer og andre eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

Traktorvegene som kan vedlikeholdes, er avmerket på vernekartet (fotograferes og tas med i den endelige forvaltningsplanen).

Når det gjelder vedlikehold av traktorveger omfatter dette rydding av nødvendig kratt/skog i og ved selve traktorvegen. Vedlikehold omfatter også:

- på steder der det er blitt gjort tidligere kan en foreta oppgrusing i hjulspor på fuktige partier.
- på steder der det er stikkrenner og grøfter i dag kan enkeltvedlikehold av disse utføres.

Dersom traktorvegene trenger vedlikehold, f.eks. stedvis/enkel grusing, i forbindelse med forvaltningsmyndighetens skjøtelsesarbeid, kan dette gjøres slike tiltak som et forvaltningstiltak uten søknadsbehandling. Vegenes tilstand er dokumentert gjennom bilder jf vedlegg.

Utbedring av bruer og klopper – utskifting av råtne deler kan gjøres uten søknad. Dersom en ønsker nye klopper/og bruer på nye steder er dette søknadspliktig, det samme er hvis en ønsker å utvide eksisterende bruer/klopper. Å skifte ut en gammel bru/klopp med en ny i samme størrelse er ikke søknadspliktig.

Vedlikehold av demning ved utløpet av Kauserdutjernet – eierforhold og vedlikeholdsansvar avklares. Denne må vedlikeholdes slik at det er stabil vannstand i tjernet.

Ferdsl – friluftsliv § 5, § 7 e, g, h, i

Stier

Vindfall over stier i reservatet kan bli en utfordring. Det er flere stier i verneområdet, og det er satt som utgangspunkt at hovedstiene/traktorvegene skal holdes åpne. Hovedstiene er angitt i figur 5. Fjerning av vindfall på hovedstiene skjer ved at en kapper vindfallet på to steder og legger kappen til side eventuelt at en kapper ett sted og drar stammen på begge sider ut av stien. Det er aktuelt å kunne gi en flerårig dispensasjon for enten Ihle turlag eller hver enkelt grunneier, for å kunne ta seg av akutte vindfall på hovedstiene. Vilkår vil da være at en varsler Statsforvalteren i forkant av tiltaket. Dersom ikke dette kan gjøres lokalt, vil Statens naturoppsyn få oppgaven.

Der vindfall kappes ved hovedsti/traktorveg, skal tømmeret ikke tas ut av reservatet i første omgang. Det blir liggende inntil det blir tatt en mer samlet beslutning på hvilke vindfall/stokker som skal tas ut av naturreservatet.

Når det gjelder de øvrige stiene, må det også vurderes om vindfall skal fjernes på noen av disse. Dette gjøres etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Statsforvalteren vil i den flerårige dispensasjonen klargjøre hvem som evt. utfører rydding av disse stiene, om det er SNO, eller om det kan knyttes opp til den flerårige dispensasjonen for hovedstiene nevnt i retningslinjene ovenfor.

Når det gjelder merking/rydding av eventuelle nye stier ser vi dette som lite aktuelt da stidekningen i området er god. Merking og rydding av evt. nye stier krever også grunneiers tillatelse.

Dersom det brukes motorisert kantklipper (håndholdt) for rydding av vegetasjon langs stier, kan dette gjøres maks en halv meter på hver side av stien.

Nye stier § 7 k

Det har ikke i verneplanprosessen og i innledende møter blitt fremmet behov for nye stier i verneområdet. Stidekningen pr areal vurderes som god. Eventuelle nye stier må vurderes i forhold til verneverdier.

Vedlikehold av skiløyper § 6 e, § 7 j,

Det er ikke oppkjørte skiløyper i reservatet i dag. Dersom dette skal etableres er dette søknadspliktig etter § 7 j. Vi ser det derfor som lite aktuelt at det blir et ønske om, eller behov for, etablering av skiløyper i verneområdet. Dersom forutsetningene skulle endre seg i framtida, er det kun aktuelt å gi løyve til ett-spors scooterløype i reservatet, ikke løype-/prepareringsmaskin. Dette fordi skogområdet er lite og det er tett med skog de fleste steder. Ett-spors løyper vil lettere kunne tilpasses i områder der det stedvis er tett skog.

Ridning/sykling § 5 b

Det er ikke kjent at det foregår noe ridning i reservatet, dette er tillatt på stier og traktorveger som framgår av vernekartet jf. vernebestemmelsens § 5 b) og fig 5. Dette vil trolig dekke behovet for ridning i verneområdet, så forvaltningsmyndigheten ser det som lite aktuelt å gi dispensasjon til å utvide dette.

Det er heller ikke kjent at det foregår sykling av noe omfang, dette er tillatt på stier og traktorveger som framgår av vernekartet jf. vernebestemmelsens § 5 b) og fig 5. Vi kan vanskelig se at det er noe videre behov/ønske om sykling utover dette.

Stolpejakt § 3 c

Etter § 3 c er innretninger, også midlertidige, forbudt i reservatet. Utplassering av stolper for «stolpejakt» er derfor et søknadspliktig tiltak. «Stolpejakt» er et beskjedent tiltak/inngrep, som har mange positive effekter i forhold til friluftsliv og folkehelse. Utplassering av stolper i Kauserudtjernet naturreservat er til nå ikke kjent. Det vil bli lagt opp til at det blir gitt tillatelse for slike stolper i reservatet hvis det skulle bli aktuelt. Et vilkår for dette vil normalt være at de blir plassert ved stier og ikke ut i terrenget, for å unngå unødig terrengslitasje enn det som er med dagens stinett. Det kan gis flerårig tillatelser. Tiltaket krever også grunneiers tillatelse, i likhet med øvrig merking av stier.

Arrangementer, teltleirer mv § 3 d, 7 a

Bruk av naturreservatet til større arrangementer som teltleirer og idrettsarrangementer av et bestemt omfang er forbudt jf § 3 d. Det er pr. nå ikke kjent om det gjennomføres noen arrangementer i reservatet. Som et arrangement regnes et datofestet arrangement med minimum 30 deltagere. Flere deltagere vil i utgangspunktet være forbudt og derfor være et søknadspliktig tiltak.

Enkelte skoleklasser og en barnehage vil ikke bli definert som et «større arrangement» og kan fritt bruke område etter allemannsretten i friluftsløven. Hele skoler vil derimot være et «større arrangement» som vil kreve tillatelse etter § 7 a.

Orienteringsløp enten det er av lokal eller regional karakter regnes som et idrettsarrangement, og må ha tillatelse. Når det gjelder utplassering av orienteringsposter som en del av trening, ansees dette også som et søknadspliktig tiltak. Det kan gis flerårige tillatelser.

Etter § 7 a kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter dvs større arrangement mer enn 30 personer. Om omfanget av dette i dag er etter det vi erfarer ikke forekommende. Det kan tenkes at skoler over 30 personer kan besøke veteplassen (kulturminnet) på Valbakken, samt om turlag osv har organiserte turer hit, eller at området inngår i et orienteringsløp. Vi ser for oss at slike større dagsarrangement vil få tillatelse med det omfanget dette har hatt til nå.

Skjøtselsplan/forvaltningsplan §§ 9 og 10.

Vernebestemmelsene gir adgang for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til skjøtselstiltak for å opprettholde og fremme verneverdiene i henhold til godkjent skjøtselsplan, eller når formålet med vernet krever det. De ulike tiltakene framgår i kap 6.3.2 og i skjøtselsplanen (Kistefos, G. Høitomt 2023).

Skjøtselstiltakene skal ledes (utføres) av kvalifisert personell med kompetanse i å utføre skjøtsel i verneområder. Skjøtselen finansieres av statlige tiltaksmidler, Statsforvalteren vil stå som ansvarlig for finansieringen.

I hele verneprosessen har grunneierne i Kauserudtjernet uttrykt ønske om å få kunne delta i skjøtselen i reservatet. Av fagkonsulent for skjøtsel vil derfor i god tid varsle om når skjøtselen vil starte det enkelte år. Grunneierne vil da bli invitert inn til å delta i arbeidet. Arbeidet vil bli godtgjort etter gjeldende skog-tariff, og må skje innenfor rammen av budsjett som Statsforvalteren til en hver tid har til rådighet.

Når det gjelder tilgang på virke/tømmer, vil grunneiere ha første retten på dette av det som er tatt ut på dennes grunn.

Kulturminner § 7 b.

Det kan ligge enkelte rydningsrøyser i reservatet, men disse er ikke kartfestet i relevante databaser. Disse er fredet etter lov om kulturminner §§ 4 og 6. Dersom de er datofestet før 1537 er de automatisk fredet. Det er ikke tillatt til å sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje, uten at dette er avklart med kulturminnemyndighetene. Dette omfatter blant annet bålbrenning og etablering av nye stier.

Det kan hogges og ryddes vegetasjon i området, så lenge det ikke medfører fare for skade på kulturminnet.

Etter vernebestemmelsens § 7 b kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. Dersom det skulle bli aktuelt med tiltak i forbindelse med kulturminner i reservatet, vil Innlandet Fylkeskommune bli kontaktet.

Disse retningslinjene er av hensyn til kulturminnene, og hensynene må samordnes med forvaltningen av naturverdiene i området, jf. bl.a. tiltakene i skjøtelsplanen, slik at begge hensyn blir ivaretatt.

Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk § 7c

I verneplanprosessen er det ikke framkommet ønske om særlige tiltak for vilt og fisk. Kommunen sier det går viktige hjortevilttrekk i området. Det er viktig at der en vurderer oppsetting av gjerder for beitedyr, tar hensyn til dette. Kommunen som viltmyndighet konfereres ved slike tiltak

Motorferdsel § 5 a, § 6 a, b, d § 7 m, n, o, p

Motorisert ferdsel er forbudt i reservatet jf. § 5 a. Det er gitt adgang til uten videre å benytte lett beltekjøretøy for uttransport av felt storvilt og uttransport av skadde/syke dyr over alt i reservatet. Med dette menes beltegående ATV, elgtrekk, «jernhest» eller lignende. ATV med belter, eller jernhest med belter regnes for å være skånsomt uten å sette varige spor.

Dersom det er ønske om bruk av ATV uten belter eller traktor utenfor traktorvegene, må det søkes om dette, jf. § 7 j. Dette må avgjøres i hvert enkelt tilfelle, og det vil være en streng vurdering mht. at det ikke skal settes varige spor i terrenget. Hovedregelen er at det nyttes beltegående kjøretøy for formålet i reservatet.

ATV uten belter og ordinær traktor kan derimot brukes på traktorveiene i reservatet til uttransport på traktorvegene i reservatet av sjuke/skadde husdyr, samt felt storvilt – uten søknad.

Når det gjelder skjøtsel etter § 9 (jf nml § 47) så innebærer dette en del hogst i ulike soner. Sentralt er det at tømmer og hogstavfall blir transportert ut (det som ikke blir brent) med den hensikt at biologisk materiale ikke akkumuleres innenfor verneområdet. Det er ikke noe eget punkt vernebestemmelsene som gir hjemmel for uttransport i forbindelse med skjøtsel. Ettersom tiltaket/skjøtelsen blir utført i regi av forvaltningsmyndigheten, etter oppdrag og

avtale med oss, er den motoriserte ferdselen en del av et forvaltningstiltak og trenger ingen dispensasjon fra verneforskriften.

Dersom kulturminner avdekkes (rydningsrøyser, kullgroper etc) skal ikke disse skades i forbindelse med skjøtselen. For å unngå skade, bør kjøring primært skje på frossen mark.

Etter § 7 pkt. o, er det mulighet for å gi tillatelse til nødvendig motorferdsel for transport av ved, materialer og utstyr til eksisterende hytte ved Kauserudtjernet på eiendommen gnr./bnr. 55/2. Det er aktuelt å kunne gi en flerårig tillatelse til dette for et nødvendig antall turer langs skogsbilveiene i området (etter søknad).

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav g og § 7 bokstav b, c, d, e, f, g, h, i, j og l. Dette omfatter tiltak som vedlikehold av innretninger i reservatet (4 g), tiltak med kulturminner (§ 7 b), tiltak for vilt/fisk (§ 7 c), utsetting av saltstein (§ 7 d), oppføring av gjerder/sanketrøer/vanningsplasser (§ 7 e, f), skjøtsel av kantsoner (§ 7 g), gjenoppføring av anlegg medgått i brann (§ 7 h), tiltak for stier/løyper (§ 7 j og i), opplag av båter (§ 7 l) og nødvendig opprusting av demning (§ 7 l). Generelle retningslinjer for dette er at det legges til grunn bruk av beltegående kjøretøy utenfor traktorvegene i området. I traktorvegene kan det benyttes traktor og ATV uten belter.

Utsetting av saltstein § 7 d.

Det er åpnet for dette etter søknad etter § 7 d i verneforskriften. Utsetting av saltstein kan medføre betydelig tråkkskader rundt denne, og en evt. utplassering av en slik må vurderes nøye om det er behov, omfanget av dyr som sokner til saltsteinen og i tilfelle hvor den kan plasseres. Det må også vurderes i forhold til mulig avrenning til vassdrag. Kommunen som forurensningsmyndighet kan kontaktes.

Oppføring av gjerder/sanketrøer § 7 e

Etter vernebestemmelsene § 7 e kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse oppføring av gjerder mm. i forbindelse beitedyr. Som det framgår av skjøtelsesplanen og retningslinjene for skjøtsel, er det ønskelig med beite av særlig lettere storfe, hest eller sau i reservatet. Dette vil bidra til å fremme verneverdiene i reservatet. Det vil, dersom de med beiterett i området har et ønske om å benytte arealene til utmarksbeite, bli gitt tillatelse til oppføring av gjerder for beitedyr. Det vil i forbindelse med en slik dispensasjon være naturlig å se hen til friluftslivsinteressene gjennom at hovedstiene blir holdt åpne for ferdsel. I den sammenheng må en vurdere omfanget av dyr som vil bli gjerdet inn. Det vil også være riktig å ha kontakt med kommunen som viltmyndighet for vurdering av evt. konsekvenser av gjerding for viltinteresser. Oppføring av sanketrøer må vurderes i forhold til mulig avrenning mot vassdrag.

Etablering av vanningsplasser og foringsplasser for beitedyr § 7 f

Ved en eventuell dispensasjon for dette må en vurdere fare for tråkkskader på vegetasjon, omfanget av dyr som sokner til forings- og vanningsplassene, samt avrenning til vassdrag.

Dersom det skal settes opp gjerder innenfor automatisk fredete kulturminner, må dette avklares med Innlandet fylkeskommune.

Opplag av båter § 7 k

Det er anledning til å gi tillatelse til dette etter søknad. Det vil bli gitt flerårig tillatelse for dette i et forsvarlig omfang.

Forhold knyttet til kraftledning § 4, h, § 7 p.

Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon oppgradering og fornyelse av kraftanlegg. Dette kan skje gjennom å heve spenningsnivå og øke linjetverrsnittet uten søknad dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Tiltak som gjør at kraftgatene må økes i bredde, vil påvirke verneformålet og vil være søknadspliktig.

Det er ikke kraftledning i verneområdet, men området grenser inntil en kraftledning i sør. Det er i verneforskriften tatt inn bestemmelser som hjemler drift og vedlikehold og motorisert ferdsel i den forbindelse dersom det er nødvendig å berøre reservatet ved slike tiltak. Nettselskapet skal likevel forsøke å legge denne type virksomhet utenfor verneområdet. Oppgradering og fornyelse/utvidelse av anlegget må skje utenfor reservatet, dvs. på den sida av anlegget som ikke vender inn mot reservatet.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Etter § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 48 ikke kan anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I første rekke gjelder dette bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. § 48 første alternativ dekker tilfeller hvor verneformålet og verneverdiene tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene.

8. Litteratur

Artsdatabanken 2018. Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Artskart. Hentet 20.2.2023 fra <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Brandrud T. E., Dima B., Brandrud T. E. 2018. Naturverdier for lokalitet Kauserudtjernet registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog Oppland 2017. NaRIN faktaark. BioFokus.

Kistefos; Høitomt, G. 2023. Skjøtselsplan for Kauserudtjernet NR. 15. mars - 2023.

Lovdata. 2021. Forskrift om vern av Kauserudtjernet naturreservat, Vestre Toten kommune, Innlandet.

Vedlegg: Bilder av skogsbilveier/ tilstand – samt innretninger i verneområdet

Vedlegg: bilder som dokumenterer tilstand

Bilde – parti skogbilveg 1 på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – parti skogbilveg 2 på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – klopp1 på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – demning i Kauserudtjernet på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent